

Klarinet onderhoud.

Voor leerlingen en gevorderde klarinettenisten.

Informatie:

Klarinet onderhoud:

Het doel van deze gebruiksaanwijzing is het verstrekken van de benodigde informatie i.v.m. het bespelen en onderhoud van je instrument om er jarenlang plezier aan te beleven. Lees de volgende punten aandachtig door om eventuele problemen sneller te kunnen oplossen en van je muzikale activiteit te kunnen blijven genieten.

Een goed onderhouden instrument geeft meer speelplezier en inspiratie en vraagt om een aantal simpele aandachtspunten. Diverse factoren beïnvloeden de conditie van een klarinet en de bespeler kan hier zelf invloed op uit oefenen.

De acht gouden regels:

1. Druk tijdens de in of het uit elkaar halen nooit hard op de kleppen om te voorkomen dat de kleppen mechaniek wordt beschadigd.
2. Stel het instrument nooit bloot aan extreme hitte, koude of vochtigheid om de houten body tegen scheuren te beschermen.
3. Gebruik nooit koperpoets, zilverpoets e.d. voor de schoonmaak van de mechaniek. Restjes kunnen in de scharniertjes, tussen de assen of op de polsters terecht komen. Bovendien zijn deze middelen te agressief. Een verzilverde klarinet kan je af en toe poetsen met een zilverpoetsdoek.
4. Wrijf nooit met een schurend middel over de polsters, omdat dit de levensduur ervan verkort.
5. Leg de klarinet op een veilige plaats om er zeker van te zijn dat hij niet beschadigd wordt. Leg hem nooit op een lessenaar, een stoel of op andere plaatsen waar hij gemakkelijk kan vallen. Zet hem in een pauze op een klarinetstandaard en berg het instrument na het spelen in zijn koffer of hoes (gigbag) op. De polsters moeten kunnen drogen, dus laat je koffer nog een tijdje op een kier open staan thuis of na de repetitie.
6. Laat het instrument uitsluitend door een gekwalificeerde instrumentenbouwer of een bekwame dealer afregelen of herstellen. Probeer nooit het instrument zelf af te stellen!!

Eens per jaar of per twee jaar is een kleine beurt nodig: schoonmaken, afstellen en oliën, eens in de 5 tot 10 jaar een grote beurt (*revisie*).

7. Voorkom plakkende polsters door geen zoete spullen te drinken of te eten tussen het spelen door.
8. Bij twijfel altijd de coördinator bellen.

Inhoudsopgave

Informatie:.....	2
Klarinet onderhoud:.....	2
De acht gouden regels:.....	2
Aanschaf:.....	4
Tipboek: Zie bijgevoegd onderstaande link.....	4
In elkaar zetten.....	5
Stap 1: Alle tap delen insmeren met kurkvet.....	5
Stap 2: Monteren tonnetje.....	5
Stap 3: Bovenstuk en onderstuk.....	5
Stap 4: Beker.....	5
Stap 5: Mondstuk.....	5
Stap 6: Rietje.....	6
Stap 7: Rietbinder.....	6
Uit elkaar halen:.....	6
Onderhoud:.....	7
Af-regeling:.....	7
Drogen:.....	7
Kurk:.....	7
Mondstuk:.....	7
Luchtvochtigheid:.....	7
Olie:.....	8
Poetsen:.....	8
Polsters, tappen en toongaten:.....	8
Reparatie:.....	8
Rietjes:.....	9
Voor het spelen:.....	9
Na het spelen:.....	9
Stemmen:.....	9
Vervoeren:.....	9
Materialenlijst:.....	9
Voor de gevorderden:.....	9
Onderhoud saxofoon.....	10
Dagelijks.....	10
Maandelijks.....	11
Jaarlijks.....	11
Rieten.....	11
Ehbo.....	12
Tips en Tricks.....	12

Aanschaf:

Een klarinet is een duur instrument. Dit varieert van een paar honderd euro tot al gauw enkele duizenden euro's.

Vaak krijg je van de vereniging een instrument ter leen. Dit moet een goed bespeelbaar en deugdelijk instrument zijn. Je leraar of lerares kan je daarover wel meer vertellen, of anders iemand uit de vereniging die klarinet speelt.

Daarom is het verstandig om je klarinet jaarlijks goed te laten controleren en te onderhouden, zeker in het begin van je opleiding.

Tipboek: Zie bijgevoegd onderstaande link.

Alles weten over jouw instrument? *Tipboek Klarinet* vertelt je het hele verhaal, van aanschaf tot onderhoud en stemmen. Houten en kunststof klarinetten, speciale tonnetjes en tussen-ringen, de boring en de beker, offset en in-line zijkleppen, verstelbare duimsteunen en speciale mechanieken? Het komt allemaal aan bod. Geschreven in glasheldere taal, voor beginnende en gevorderde klarinettenisten: de gebruiksaanwijzing bij je instrument!

http://www.tipbook.com/index.php?option=com_content&view=article&id=99&Itemid=480&lang=en#prettyPhoto

In elkaar zetten

alle tappen.

Stap 1: Alle tap delen insmeren met kurkvet.

Voor het onderhoud van het kurk is er speciale kurkvet. Hierdoor is het opzetten makkelijker en zorgt dat het kurk langer mee gaat. Voor het in elkaar zetten van het instrument een beetje kurkvet aanbrengen op

kurk

kurk

kurk

kurk

Stap 2: Monteren tonnetje.

Met een lichte draaibeweging monteert je het tonnetje op het bovenstuk van de klarinet. Let daarbij goed op dat je niet te hard op de kleppen drukt.

Stap 3: Bovenstuk en onderstuk.

Op dezelfde wijze monteert je het bovenstuk op het onderstuk. Lep goed op dat de beide kleppen (B en Cis onderstuk) de Gis klep bovenstuk niet raken. Pak het bovenstuk met je vingers op de ringkleppen. Zet het bovenstuk met een lichte draaibeweging in het onderstuk, terwijl je de ringkleppen van het bovenstuk ingedrukt houdt. Zodoende voorkom je namelijk schade aan het

verbindingsmechanisme (de 'brug') van de kleppen. Houd daarbij het onderstuk vast zonder in de mechaniek te knijpen. Dit gaat het makkelijkst als er voldoende vet aan de verbindings-tab zit.

Stap 4: Beker.

De beker zorgt voor extra houvast. Monteert met een lichte draaibeweging de beker op het onderstuk. Denk aan voldoende vet!

Stap 5: Mondstuk.

Eveneens met een lichte draaibeweging monteert je het mondstuk op het tonnetje. Let daarbij goed op dat de vlakke kant van het mondstuk in een lijn staat met de onderkant van het instrument.

Stap 6: Rietje.

Leg nu het licht vochtig gemaakte riet met de vlakke onderzijde op de vlakke baan van het mondstuk. Mondstuk voorzijde en riet dienen daarbij in een lijn te liggen en zorg ervoor dat de raden van de tip precies gelijk lopen met de randen en de tip van het mondstuk. Let er wel op dat het klarinet rietje niet uit het mondstuk uitsteekt, maar gelijk met voorkant mondstuk ligt.

Stap 7: Rietbinder.

Bevestig nu het riet in deze positie met behulp van de rietbinder. De dunne zijde van het riet mag absoluut niet beschadigd raken hierbij. Schuif de rietbinder op zijn plaats en zet deze hand-vast, niet te strak aandraaien.

Uit elkaar halen:

Is precies het tegenover gestelde van in elkaar zetten. Dus de stappen 7 t/m 1 in tegenovergestelde richting uitvoeren om de klarinet uit elkaar te halen. Wees voorzichtig hierin, denk aan het rietje en het kleppen mechanisme.

Onderhoud:

Af-regeling:

De ingenieuze applicatuur vraagt om een juiste werking en daarmee om een precieze afregeling. De afregeling heeft direct invloed op de toon- en speelkwaliteiten en een goede vakman is hiervoor noodzakelijk. Afhankelijk van de kwaliteit en het gebruik is een onderhoudsbeurt gemiddeld 1 keer per jaar noodzakelijk.

Drogen:

Maak, na het spelen, alle onderdelen van de klarinet van binnen schoon om het condensvocht te verwijderen om hem daarna op te bergen. Neem een doortrek wisser (katoenen, zeemleren of zijden doek met een touwtje en een gewichtje) en trek hem verschillende keren langzaam door elk onderdeel.

Een pad-saver (een soort lange pluizige pluim) die je in het instrument steekt om het vocht van de polsters op te nemen, heeft als nadeel dat haartjes kunnen loslaten die voor lekkage kunnen zorgen, dus die kun je beter niet gebruiken. Bovendien hebben ze vaak een metalen kern die de boring kan beschadigen.

Wrijf alle delen voorzichtig met een zachte doek schoon (bijvoorbeeld een flanellen doek, dat pluist niet en neemt vocht op). Ga voorzichtig te werk om de kleppen niet te bekrassen of te beschadigen.

Kurk:

Voor het onderhoud van het kurk is er speciale kurkvet. Hierdoor is het opzetten makkelijker en zorgt dat het kurk langer mee gaat. Ook kun je zuurvrije vaseline gebruiken.

Mondstuk:

Om het mondstuk schoon te houden en kalkaanslag te verwijderen is het goed om het mondstuk na gebruik schoon te maken met een katoenen doek en eens per week met lauw water af te spoelen. Voor het goed regelmatig ontsmetten van het mondstuk kan alcohol (70%) gebruikt worden.

Luchtvochtigheid:

Een houten klarinet kan barsten wanneer de temperatuur en luchtvochtigheidsverschillen te extreem zijn. Laat de klarinet even wennen of warm deze zelf op (niet op de verwarming). Het beste kan de klarinet pas bespeeld worden wanneer deze niet koud meer aanvoelt. Warme ademlucht doorblazen kan geen kwaad.

Olie:

De boring van je klarinet kan behandeld worden met speciale boor olie voor houten instrumenten. Door de schroeven af en toe te oliën zorg je ervoor dat de mechaniek lekker soepel blijft lopen (alleen met speciale olie en dan zo weinig mogelijk gebruiken). Het best dompel je een naald of speld in het olieflesje en breng je een druppeltje olie (die aan de naald blijven hangen) tussen de bewegende scharnierende onderdelen van de mechaniek aan.

Dit kan het beste door een vakman of een geoefende reparateur van de vereniging worden gedaan, bijvoorbeeld bij het afregelen en inspecteren van het instrument 1 keer per jaar.

Poetsen:

Voor het poetsen van de klarinet wordt het sterk afgeraden om middeltjes te gebruiken. Deze middeltjes kunnen de assen en kleppen stroever doen lopen. Een zachte schone doek en een zacht kwastje voor de kleine hoekjes is voldoende. Voor klarinetten waarvan het mechaniek verzilverd is kan een zilverpoetsdoek gebruikt worden.

Polsters, tappen en toongaten:

Na het spelen is het belangrijk om de polsters, tappen en toongaten apart te drogen bijv. door middel van sigarettenvloetjes. Wanneer de kleppen niet goed meer sluiten (lekkeren) dan is het noodzakelijk de polsters te vervangen. De toongaten kunnen door middel van wattenstaafjes makkelijk schoongemaakt worden.

Plakkerige polsters kun je meestal zelf eenvoudig verhelpen. Steek een sigarettenvloetje (rijstvloetje) tussen polster en toongat en tik de klep voorzichtig met je vingertop een paar keer dicht. Geen druk uitoefenen. Als dit geen resultaat heeft kun je het proberen met een vloetje met een paar druppels reinigingsalcohol. Gebruik geen talkpoeder, krijt of papieren zakdoekjes.

Reparatie:

Voor kleine reparaties zoals het vervangen van posters etc. bestaan er speciale reparatiesets. Laat bij ernstigere problemen een klarinet repareren door een goede reparateur, zodat het vakkundig gebeurt en teleurstellingen worden voorkomen. Laat bij klachten of problemen de klarinet direct nakijken, dit voorkomt een snelle slijtage.

Rietjes:

Voor het spelen:

Is het belangrijk om het rietje iets vochtig te maken en na het spelen is het even belangrijk om het rietje af te spoelen en droog op te bergen. Het is beter om het rietje van het mondstuk af te halen, anders trekt deze snel krom.

Na het spelen:

Spoel het rietje af met schoon water en droog het af aan een katoenen doek of haal het tussen je duim en wijsvinger door, altijd richting de tip. Bewaar het rietje in een rietenhouders om te voorkomen dat het krom trekt of beschadigt. Spoel het mondstuk af en droog het met een (zak)doekje of kleine wisser.

Stemmen:

Om een zuivere stemming te krijgen is het noodzakelijk dat de klarinet eerst warm geblazen is. Door het tonnetje en bovenstuk iets uit of in elkaar te trekken verandert de toonhoogte. Wanneer de delen te ver uit elkaar komen kan hier een stemring worden gebruikt. Net als bij alle andere instrumenten wordt voor het stemmen een stemvork of stemapparaat (tuner) gebruikt.

Vervoeren:

Om het instrument te beschermen tegen beschadigingen en weersinvloeden is een goede hoes of koffer een vereiste. Deze zijn leverbaar in diverse soorten, maten en kleuren.

Materialenlijst:

- olie (niet te dun; mag niet lopen) Bij de betere muziekwinkels te koop.
- vet (zuurvrij voor kurk en bladveren)
- flanellen doek om vingerafdrukken weg te poetsen
- zachte doek om het mondstuk en de hals droog te maken en het vocht achter de kleppen op te vangen
- vloeitjes om plakkende kleppen te behandelen
- wisserdoek met touwtje eraan om het instrument van binnen te drogen
- toongatstaafjes (of wattenstaafjes) om de toongaten schoon te maken
- klein borsteltje of kwastje om stof en vuil in hoekjes en kiertjes van het mechaniek weg te halen

Voor de gevorderden:

- voor het riet fijn schuurpapier (Norton 350), een mesje met een recht snijvlak en een rietknipper
- plat kunststof plaatje lexan of RVS.
- setje kleine schroevendraaiers.

Onderhoud saxofoon

Dagelijks

Het riet moet na iedere speelbeurt van het mondstuk worden afgehaald, het liefst afgespoeld met een beetje water, maar in ieder geval goed gedroogd door het even langs een lapje of je kleren te halen. (Uiteraard altijd naar de tip van het riet toe vegen.)

- Het **mondstuk** moet gedroogd worden met een doekje (oud laken, zakdoek o.i.d.), anders vormt het achtergelaten speeksel een laagje in je mondstuk. Niet alleen vies, maar ook niet bevorderlijk voor klank en stemming.
- De **hals** moet ook worden gedroogd. Er zijn voor alle saxen speciale wissers in de handel. Vooral in de licht golvende tenorsax-hals blijft veel speeksel achter. Verwijder het mondstuk altijd, de kurk blijft dan langer goed.
- Tenslotte om te voorkomen dat de **polsters** nat de koffer ingaan, wordt er ook een wisser via de beker door de body gehaald. Te natte polsters drogen hard op, de toongaten worden dan, op den duur, niet meer afgesloten. Het gevolg daarvan is dat de sax niet meer goed bespeelbaar is.
- Wordt het instrument opgeborgen in de koffer, dan moet bij alt en tenor een **nek stop of octaaf dop** in de body worden gezet. Deze beschermt het stangetje dat de hoogste octaaf klep bedient. Laat, als de sax niet direct vervoerd wordt, de koffer een beetje openstaan, achtergebleven vocht kan dan nog verdampen.
- Denk erom dat je altijd de koffer goed afsluit als je de saxofoon wilt vervoeren, en dan altijd met het deksel tegen je heen. Hierdoor voorkom je dat je sax “te pletter” valt.

- Laat je sax nooit langdurig op zijn speciale standaard staan. Stof komt overal tussen, gevolg is dat assen slechter werken en polsters veel eerder verouderen. De beste bergplaats is en blijft de koffer.

Maandelijks

- Het **mondstuk en de hals** kunnen even afgespoeld worden onder de kraan. Gebruik hiervoor nooit zeep of iets dergelijks. Schoonmaak azijn kan wel helpen om hardnekkige kalkaanslag op je mondstuk te laten verdwijnen, maar wees voorzichtig. Leg je mondstuk nooit in een bakje met water of azijn, het zou erg verkleuren.

- Voor een ieder die last heeft van een koortslip kan ook alcohol (70%, verkrijgbaar bij drogist) voor de nodige ontsmetting zorgen.
- Smeer regelmatig wat kurk vet op de **kurk van de hals**. Het mondstuk gaat er dan makkelijker op en de kurk brokkelt minder snel af.
- De **body** kan met een droge doek afgestoft worden. Haal ook eens een stofzuiger door de koffer. Denk erom dat bij het afstoffen je vinger of je doek niet aan een van de scherpe veertjes blijft hangen. Ze breken snel en zijn lastig te vervangen.
- Gebruik nooit zilverpoets of andere poets middelen. Voor een mooi glimmend effect zijn speciale poetsdoeken te koop.

Jaarlijks

- Eigenlijk zou iedere sax elk jaar nagekeken moeten worden door de vakman. Hij hangt een klein lampje in de body en controleert zo of de polsters nog goed sluiten. Hij vervangt de uitgedroogde, harde, plakkende polsters en controleert of alle kurkjes, viltjes en veertjes nog intact zijn. Assen en rolletjes worden geolied.

- Meestal kost een nakijk beurt niet zo veel, kijken kost niets, en je voorkomt een algehele revisie. Zo'n algehele revisie is erg duur, de sax wordt volledig uit elkaar gehaald, opnieuw gepolsterd, sluitend gemaakt en schoongemaakt. Bij goed onderhoud zal dit pas na ongeveer tien/vijftien jaar nodig zijn.

Rieten

- Rietjes kunnen langer meegaan als je de volgende trucs toepast:
- Maak rieten altijd nat met water voordat je gaat spelen en droog ze na afloop lichtjes af, richting tip.
- Leg elk nieuw rietje op een vlakke ondergrond en strijk met de achterkant van een theelepeltje of je nagel stevig van het dikke naar het dunne deel. Dan wrijf je de buisjes in het riet dicht en komt er dus minder spuug in.
- Zet een mondstuk met riet nooit rechtop neer. Leg het op zijn kant, zodat het niet kan omvallen : dat scheelt gebroken rietjes
- Zet de beschermkap op je mondstuk als je niet speelt.

- Bewaar je rieten in een goede rietenhouder. Het riet moet er in kunnen ademen, anders gaat het schimmelen.
- Als je het echt goed wil doen, laat je de rieten waarmee je speelt af en toe een nachtje in een glas water met 3 % waterstof peroxide (te verkrijgen bij de drogist) staan. Dat spul stopt het effect van je spuug en maakt het riet schoon. Volgende dag goed afspoelen met water.

Ehbo

- Er zijn een paar saxofoonproblemen die je onderweg kan oplossen, wanneer er geen hersteller aanwezig is:
- Als een klep opeens niet meer werkt, kan het veertje gebroken of losgeschoten zijn. Een gebroken veertje kun je soms tijdelijk met een elastiekje verhelpen. Voor een losgeschoten veertje kan een klein haakje handig zijn. Kun je zelf buigen van een paperclip.
- Ben je het lage register kwijt? Dan blijft de hoogste octaafklep waarschijnlijk open staan. Kwestie van iets bij te buigen. Wel voorzichtig, en toch maar liever laten doen dan zelf te doen.
- Rammelend geluid? Kijk of er een schroefje of een asje los zit. Een klein plat schroeven draaiertje op zak hebben kan nooit kwaad.
- Gepiep? Probeer een ander riet of zet je riet iets anders op je mondstuk. Het moet goed aansluiten. Om dat te testen kun je de onderkant van het mondstuk met je hand dicht houden. Als je vervolgens met je mond vacuüm zuigt moet het riet even aan het mondstuk blijven plakken nadat je het los laat. Met een "klak" komt het los.

Tips en Tricks

- Scharrel maar eens op Youtube en ontdek wat daar allemaal te zien is over mondstukken en rieten.
- Bijvoorbeeld het filmpje op <https://www.youtube.com/watch?v=fje33tJswFk> dat gaat over Reed Geek, een handig instrumentje om je riet te corrigeren. (Jan O.G.B. heeft er één.)
- In de kantlijn zie je een hele rij met andere filmpjes over het behandelen en corrigeren van rieten.

Bij twijfel nooit iets doen!!!

Altijd hulp vragen bij vereniging of je coördinator!!!

